

Bevraging studenten bachelor verpleegkunde

RAPPORT

*Vlaamse Vereniging
van **Studenten***

Voorbereiding: onder leiding van rapporteur **Dylan Couck, Dries Suetens en Joffrey Vermunicht.**

Datum: **10 december 2019**

Contactpersonen: **Dylan Couck, Dries Suetens, Joffrey Vermunicht**

Inhoudsopgave

Tabellen	4
Grafiek	5
1. Inleiding	6
2. Methodiek	6
3. Bevraagde populatie	8
3.1. Aantal deelnemende studenten per instelling.....	8
3.2. Traject.....	9
3.3. Aantal opgenomen studiepunten	9
3.4. Leeftijd.....	10
3.5. Ontvanger van een vervangingsinkomen	10
4. Analyse van de resultaten m.b.t. de stage	11
4.1. Aantal weken stage.....	11
4.2. Begeleiding.....	12
4.3. Eindevaluatie	14
4.4. Autonoom werken	15
4.5. Invallen wegens ziekte, afwezigheid, personeelstekort	18
5. Analyse van de resultaten m.b.t. de financiële situatie	19
5.1. Studeren en werken.....	19
5.2. Redenen om te werken.....	19
5.3. Combinatie werken studeren	21
5.3.1. Periode van moeilijkheden om te werken.....	21
5.3.2. Welke moeilijkheden?	21
5.4. Verwachte financiële moeilijkheden.....	22
5.5. Vergoeding	23
5.5.1. Noodzaak	23
5.5.1.1. Studenten die momenteel (geen) financiële moeilijkheden ondervinden	24
5.5.1.2. Studenten die verwachten (geen) financiële moeilijkheden te ondervinden in het vierde jaar	24
5.5.1.3. Studenten die (on)tevreden zijn over de begeleiding.....	25

5.5.2.	Vorm	26
5.5.3.	Omvang	27

Overzicht van de grafieken en tabellen

Tabellen

Tabel 1	Deelnemende studenten per instelling
Tabel 2	Traject
Tabel 3	Opgenomen studiepunten
Tabel 4	Leeftijd
Tabel 5	Vervangingsinkomen
Tabel 6	Aantal werken stage
Tabel 7	Tevredenheid over begeleiding
Tabel 8	Eindevaluatie
Tabel 9	Autonoom werken
Tabel 10	InvalLEN wegens ziekte, afwezigheid, personeelstekort ...
Tabel 11	Werken
Tabel 12	Redenen om te werken (1)
Tabel 13	Redenen om te werken (2)
Tabel 14	Periode van moeilijkheden (per fase)
Tabel 15	Financiële moeilijkheden
Tabel 16	Verwachte financiële moeilijkheden
Tabel 17	Nood aan een vergoeding
Tabel 18	Nood aan een vergoeding en huidige financiële moeilijkheden
Tabel 19	Nood aan een vergoeding en verwachte financiële moeilijkheden in fase 4
Tabel 20	Nood aan een vergoeding en tevredenheid over begeleiding
Tabel 21	Vorm van de vergoeding
Tabel 22	Omvang van de vergoeding

Grafiek

- Grafiek 1 Aandeel van iedere instelling in het totaal aantal deelnemers
- Grafiek 2 Aantal weken stage
- Grafiek 3 Tevredenheid over begeleiding (1)
- Grafiek 4 Tevredenheid over begeleiding (2)
- Grafiek 5 Autonoom werken (1)
- Grafiek 6 Autonoom werken (2)
- Grafiek 7 Autonoom werken (3)
- Grafiek 8 Financiële moeilijkheden
- Grafiek 9 Nood aan een vergoeding en tevredenheid over begeleiding

1. Inleiding

Het debat over het al dan niet vergoeden van de studenten verpleegkunde in de vierde fase van de bacheloropleiding, sleept al even aan. Tot nog toe werden studenten slechts op kleine schaal bevroegd over dit thema. Tussen de betrokken actoren – zijnde de hogescholen, de studenten en de zorginstellingen en de overheid – werd echter nog geen akkoord bereikt hierover.

Om het debat te verrijken en meer ondersteund door objectieve data, organiseerde de Vlaamse Vereniging van Studenten in overleg met studenten verpleegkunde en met hulp van verschillende hogescholen een Vlaanderenbrede bevraging van de verpleegkundestudenten.

De resultaten van die bevraging worden gepresenteerd in dit rapport. Deze resultaten zullen worden aangevuld met de resultaten van een parallelle bevraging uitgevoerd in de lerarenopleiding en de verslagen van focusgesprekken gehouden met studenten verpleegkunde.

2. Methodiek

Een bevraging gericht op de studenten in de bachelor verpleegkunde - voorbereid door de Vlaamse Vereniging van Studenten en twee studenten verpleegkunde, en gefinaliseerd na overleg met de Werkgroep Verpleegkunde van VLHORA – werd verspreid onder de studenten verpleegkunde van negen Vlaamse hogescholen. Na beslissing van de Raad van Bestuur van VLHORA d.d. 4 oktober 2019, besloten negen van de elf hogescholen die de opleiding verpleegkunde aanbieden de bevraging te verspreiden onder hun studenten.¹ Vanuit de Vlaamse Vereniging van Studenten werd besloten om ook zelfstandig de bevraging niet te verspreiden onder de studenten van de niet-deelnemende instellingen.

De bevraging werd afgesloten op 30 november 2019, waarna de resultaten verwerkt werden. Aangezien het de bedoeling was om de studenten te bevragen die in het academiejaar 2019-2020 in de tweede, derde of vierde fase van de opleiding zitten, werden de antwoorden van studenten uit de eerste fase niet meegenomen.²

---

¹ Arteveldehogeschool, Artesis Plantijn Hogeschool, Howest, Karel de Grote Hogeschool, Hogeschool VIVES, Odisee, Thomas More en UC Leuven-Limburg.

² 33 studenten uit fase 1 startten de bevraging. Hun antwoorden werden niet meegenomen in deze analyse.

Met uitzondering van de studenten studerende aan Artesis Plantijn, werden de antwoorden van de studenten op een eenvormige wijze verzameld.³ Dit rapport beslaat enkel de gegevens verzameld in de acht hogescholen die de data op dezelfde wijze verzamelden. Iedere hogeschool - met inbegrip van Artesis Plantijn - werd naast dit rapport, ook een overzicht aangeboden van de verzamelde gegevens op instellingsniveau.

Om de omvang van de te bevragen populatie vast te stellen, werd gebruik gemaakt van de gegevens van AHOVOKS van het academiejaar 2018-2019. In de acht hogescholen die de gegevens op eenvormige wijze hielpen verzamelen, waren op 31 oktober 2018 6109 studenten ingeschreven in fase 1, 2 en 3.⁴ Dit zijn de studenten die in beginsel in het academiejaar 2019-2020 in fase 2, 3 en van de opleiding zitten.⁵

Met een betrouwbaarheidsniveau van 95% kan gesteld worden dat de verzamelde gegevens, binnen een foutmarge van 2,62% representatief zijn.⁶ Wanneer we deze resultaten transponeren naar de volledige populatie van de studenten verpleegkunde in een Vlaamse bacheloropleiding, dan bedraagt de foutmarge 2,67%.^{7 8}

Het is belangrijk om bij het lezen van dit rapport in het achterhoofd te houden dat uit de gegevens geen causaliteit kan worden afgeleid. Er kunnen enkel correlaties worden vastgesteld, zoals uit de verschillende tabellen en grafieken zal blijken. Dat wil dus zeggen dat op basis van deze bevraging niet kan worden nagegaan welke variabelen elkaar al dan niet beïnvloeden.

---

³ De verspreiding van de bevraging in deze hogescholen gebeurde via een link die leidde naar een Google-form. Een overzicht van de vragenlijst kan gevonden worden in bijlage 1 bij dit document.

⁴ AHOVOKS, [Hoger onderwijs in cijfers. Academiejaar 2018-2019](#), december 2018.

⁵ Het hogeronderwijsregister bevat geen cijfers per opleidingsfase. Door terug te vallen op de studentenaantallen van 2019-2019, kan er met zekerheid gesteld worden dat de studentenaantallen op eenzelfde wijze gemeten zijn over de instellingen heen.

⁶ Wanneer het betrouwbaarheidsniveau verhoogd wordt naar 99%, dan bedraagt de foutmarge 3,40%.

⁷ Wanneer het betrouwbaarheidsniveau verhoogd wordt naar 99%, dan bedraagt de foutmarge 3,51%.

⁸ Dit betekent dat wanneer op basis van de bevraging gesteld wordt dat 50% van de studenten 'X' zegt, hierover met 95% zekerheid gesteld kan worden dat in de volledige populatie studenten verpleegkunde tussen 47,33% en 52,27% van de studenten zou kiezen voor 'X'.

3. Bevraagde populatie

3.1. Aantal deelnemende studenten per instelling

In totaal vulden 1136 uit fase 2, 3 en 4 vulden de bevraging in. Dit komt neer op 18,6% van de studenten uit de acht hogescholen die de bevraging op dezelfde wijze verspreid hebben.

	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Totaal	% Populatie ⁹
Arteveldehogeschool	75	87	41	203	28,3%
Hogeschool PXL	/	/	35	35	7,1%
Howest	/	/	4	4	1,9%
Karel de Grote Hogeschool	52	80	11	143	18,9%
Vives	56	98	75	229	20,5%
Odisee	13	21	42	76	14,6%
Thomas More	82	112	104	298	24,9%
UCLL	27	46	65	138	12,6%
Totaal	315	444	377	1136	18,6%

Tabel 1 Deelnemende studenten per instelling

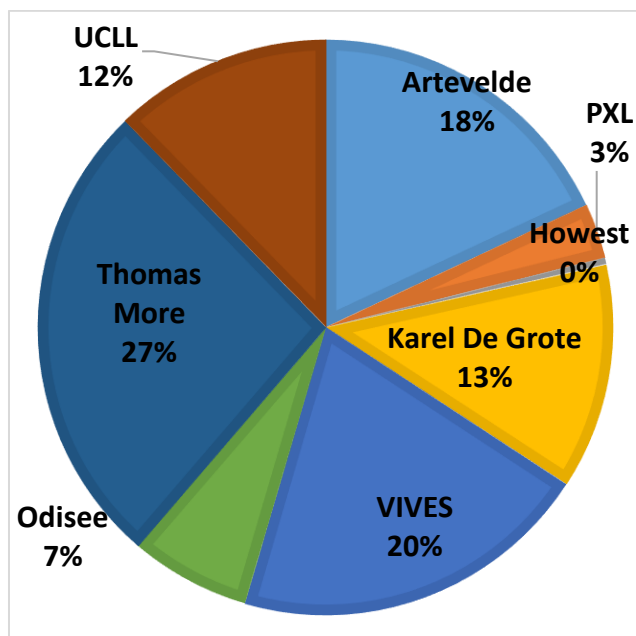
Gemiddeld heeft 15,9% van de studenten in iedere hogeschool de bevraging ingevuld. Dit gemiddelde wordt negatief beïnvloed doordat in Howest en PXL Hogeschool enkel studenten uit de vierde fase de bevraging invulden. In de meest rechtse kolom kan per instelling gezien worden welk aandeel van de populatie van iedere hogeschool de bevraging heeft ingevuld.

In onderstaande grafiek wordt getoond wat het aandeel is van iedere hogeschool in het totaal aantal verzamelde antwoorden. Het kleine aandeel van Howest en PXL Hogeschool

⁹ De omvang van de studentenpopulatie per instelling werd eveneens verkregen op basis van de gegevens in het hogeronderwijsregister.

wordt mee verklaard door het feit dat enkel studenten verbonden aan die hogescholen uit de vierde fase de bevraging hebben ingevuld.

Grafiek 1 Aandeel van iedere instelling in het totaal aantal deelnemers

3.2. Traject

Van alle deelnemers, volgt 96,6% het dagtraject. Een kleine minderheid volgt een avondtraject (2,3%) en 0,4% geeft aan een ander traject te volgen.¹⁰

	Dagtraject	Avondtraject	Andere	Totaal
Totaal	1101 (96,9%)	26 (2,3%)	4 (0,4%)	1136

Tabel 2 Traject

3.3. Aantal opgenomen studiepunten

Twee derde van alle respondenten neemt tussen de 46 en 60 studiepunten op 31,5% van de studenten neemt er meer op. Slechts 28 studenten nemen er minder op dan 46 en geen enkele respondent neemt minder dan 27 studiepunten op.

¹⁰ De optie 'Andere' kon door de student zelf worden ingevuld. Naast enkele personen die het dagtraject anders omschreven – en wier antwoord werd ondergebracht onder dagtraject – vulden enkele studenten hier het brugtraject in alsook 'flextraject'.

	< 27 stp	27 – 45 stp	46 – 60 stp	> 60 stp	Totaal
Totaal	0	28 (2,5%)	750 (66%)	358 (31,5%)	1136

Tabel 3 Opgenomen studiepunten

3.4. Leeftijd

Meer dan negen op tien deelnemers is 25 jaar of jonger. De groep die aangeeft minstens 26 jaar te zijn, bedraagt 8,2% van alle respondenten.

	25 jaar of jonger	> 25 jaar	Totaal
Totaal	1043 (91,8%)	93 (8,2%)	1136

Tabel 4 Leeftijd

3.5. Ontvanger van een vervangingsinkomen

7,1% van de respondenten is ontvanger van een vervangingsinkomen. Van die groep is drie op vier ouder dan 25. Van de studenten ouder dan 25, ontvangt 59,9% een vervangingsinkomen. Van de studenten die 25 jaar of jonger zijn, ontvangt slechts 1,5% een vervangingsinkomen.

	Vervangingsinkomen		Geen vervangingsinkomen		Totaal
	25 jaar of jonger	> 25 jaar	25 jaar of jonger	> 25 jaar	
Totaal	16	65	1027	28	1136

Tabel 5 Vervangingsinkomen

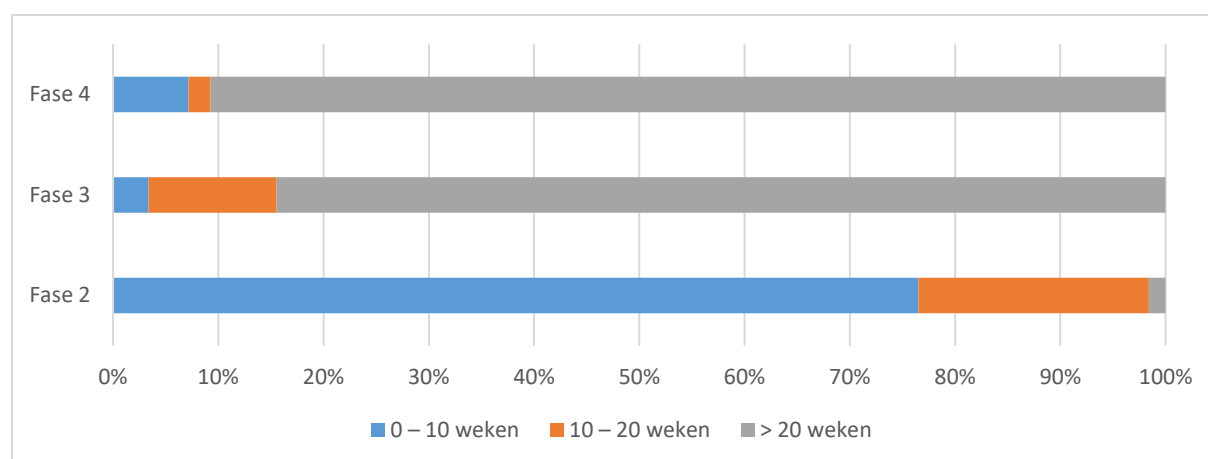
4. Analyse van de resultaten m.b.t. de stage¹¹

4.1. Aantal weken stage

Studenten geven zelf aan dat hoe verder zij in de opleiding zitten, hoe meer stage zij reeds gelopen hebben. Noch de kleine groep die in de tweede fase zit en meer dan meer dan twintig weken stagegelopen heeft, en de groep in de vierde fase die aangeeft minder dan tien weken stagegelopen heeft, komt niet uit dezelfde instelling. Die studenten zijn (in beide gevallen) verspreid te vinden in verschillende hogescholen.

	0 – 10 weken	10 – 20 weken	> 20 weken	Totaal
Fase 2	241	69	5	
Fase 3	15	54	375	
Fase 4	27	8	342	
Totaal	283	131	722	1136

Tabel 6 Aantal weken stage

Grafiek 2 Aantal weken stage

¹¹ In de bevraging werden studenten een aantal stellingen voorgelegd met betrekking tot de laatste stage die zij gelopen hebben. De antwoorden die hierna volgen, hebben dus steeds betrekking op de laatste stage die zij gelopen hebben – die eventueel tijdens een eerdere opleidingsfase gelopen kan zijn dan in diegene waar zij nu in zitten.

4.2. Begeleiding

Uit de verzamelde data over de tevredenheid over de begeleiding enerzijds en het scholingsniveau van de mentor anderzijds, kunnen een aantal conclusies getrokken worden. De tabel hieronder bevat de gegeven antwoorden over deze aspecten.

		HBO5	Bachelor	Master	Ik weet dit niet	Totaal
Fase 2	Ontevreden	11	7	/	4	
	Neutraal	42	32	1	28	
	Tevreden	48	99	2	41	
	Totaal	101 (32,1%)	138 (43,8%)	3 (1%)	73 (23,2%)	
Fase 3	Ontevreden	9	5	2	9	
	Neutraal	46	66	2	49	
	Tevreden	60	150	7	39	
	Totaal	115 (25,9%)	221 (49,8%)	11 (2,5%)	97 (21,8%)	
Fase 4	Ontevreden	3	15		3	
	Neutraal	30	71		33	
	Tevreden	23	160	7	32	
	Totaal	56 (14,9%)	246 (65,3%)	7 (1,9%)	68 (18%)	
Totaal		272 (23,9%)	605 (53,3%)	21 (1,8%)	238 (21%)	1136

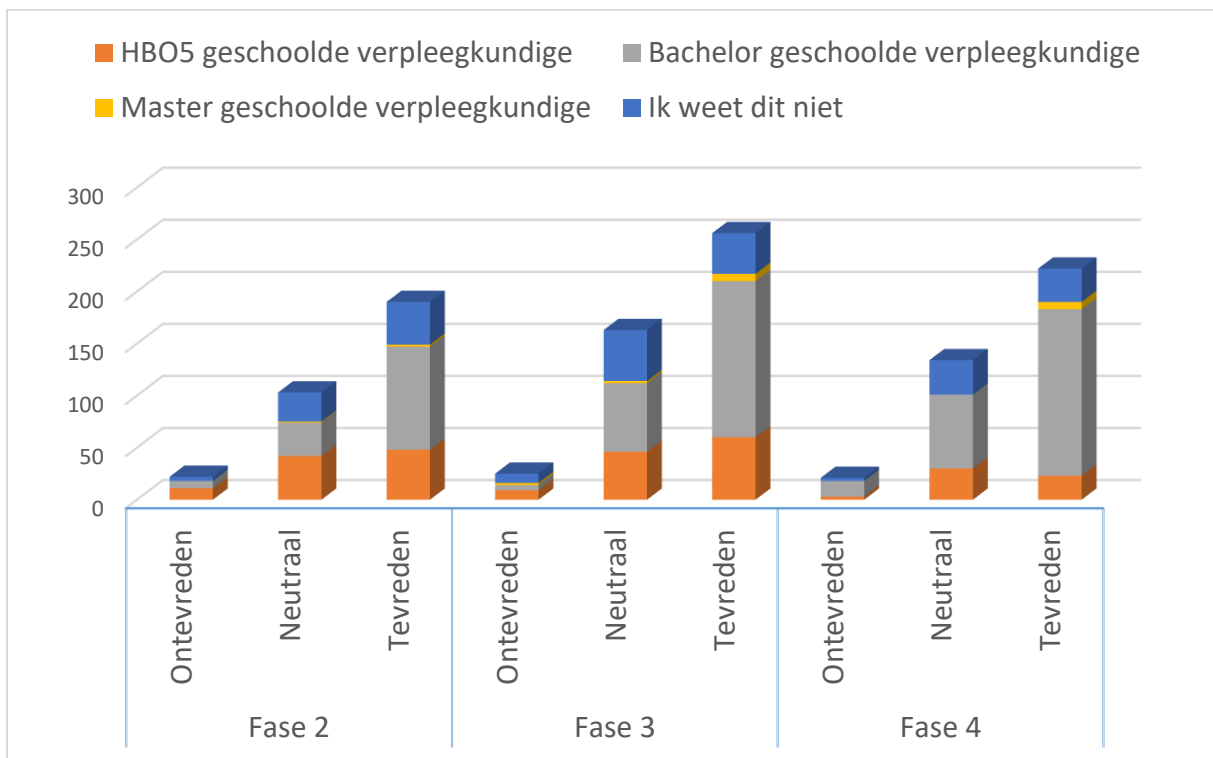
Tabel 7 Tevredenheid over begeleiding

Vooreerst blijkt duidelijk dat het **aantal tevreden studenten hoger ligt dan het aantal ontevreden studenten** (zie Grafiek 3). In fase 2 is het aantal tevreden studenten meer dan acht keer groter dan het aantal ontevreden studenten (190 tegenover 22 studenten). In fase drie en vier ligt dat aantal zelfs tien keer hoger (256 tegenover 25 respectievelijk 220 tegenover 21 studenten).

Ten tweede blijkt ook dat **in het algemeen meer studenten begeleid worden door een mentor met minstens een bachelor dan door een mentor met een HBO5-diploma**. Daarnaast blijkt eveneens dat hoe verder de student gevorderd is in zijn of haar studie, hoe meer studenten begeleid worden door mentoren minstens een bachelor hebben.¹² In de tweede fase wordt een student 1,4 vaker begeleid door een mentor met minstens een bachelor; in de derde en vierde fase is dat respectievelijk 1,9 en 4,4 keer vaker.

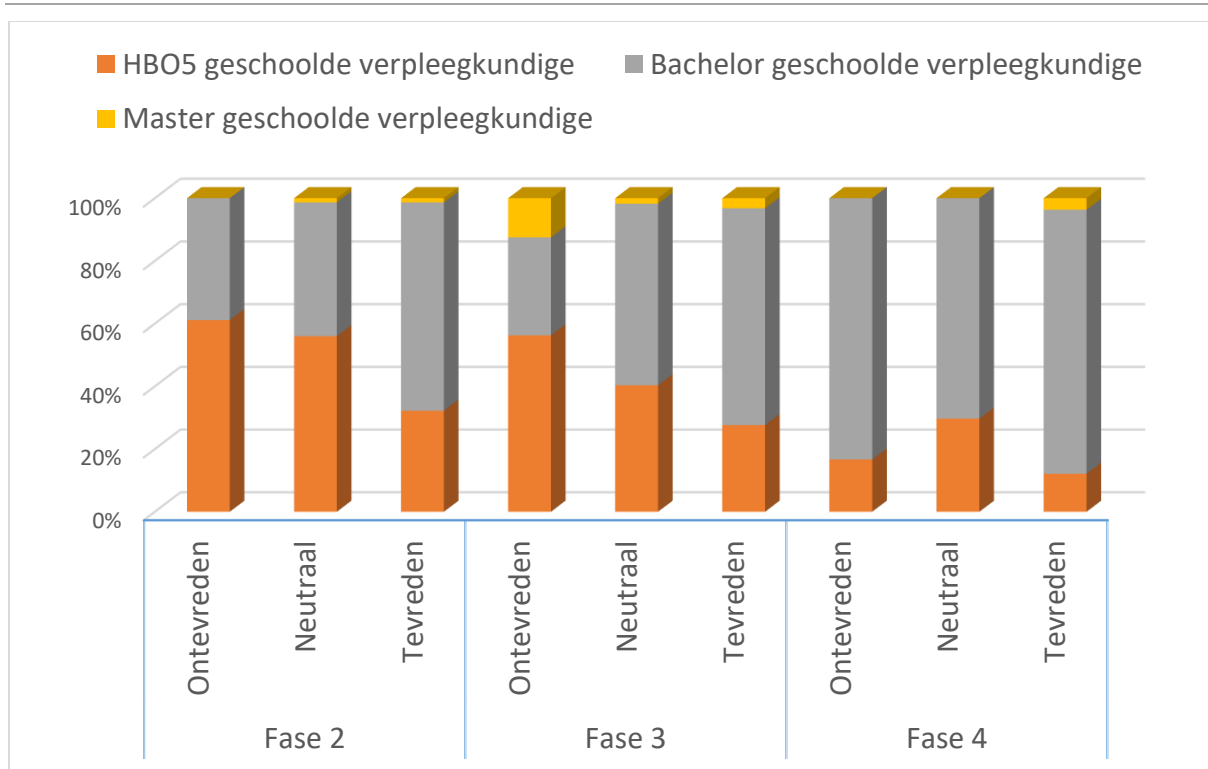
Wel opvallend is dat meer dan 20% van de studenten niet op de hoogte is van het diploma van de mentor.

Ten derde zijn studenten die begeleid worden door een mentor die minstens een bachelor heeft, zowel in fase 2, 3 en 4, vaker tevreden dan ontevreden over hun stage. In fase 2 wordt 61% van de studenten die ontevreden zijn begeleid door een mentor met een HBO5-diploma, tegenover 32% van de studenten die tevreden zijn. In fase 3 wordt 56% van de ontevreden studenten begeleid door een mentor met een HBO5-diploma tegenover 28% van de tevreden studenten. In fase 4 is dat respectievelijk 17% tegenover 12%.

Grafiek 3 Tevredenheid over begeleiding (1)

¹² Voor de berekening van deze factor werden de studenten aangaven niet te weten op welk niveau hun mentor geschoold was, niet meegenomen in de berekening.

Grafiek 4 Tevredenheid over begeleiding (2)

4.3. Eindevaluatie

Het is duidelijk dat de eindevaluatie van de **meerderheid** van de studenten – de studenten die 'Ik weet het niet' aanduiden uitgesloten - (84,1%) gebeurde **door een mentor met minstens een bachelordiploma**.¹³ In fase 2, 3 en 4 is dit respectievelijk 78,1%, 83% en 87,8%.

Aangezien het aantal studenten waarvan de eindevaluatie gebeurde door een mentor met een HBO5-diploma lager ligt dan het aantal studenten die door een verpleegkundige met een HBO5-diploma begeleid werden tijdens de laatste stage, wil dit zeggen dat de eindevaluator niet steeds de persoon is die ingestaan heeft voor de begeleiding.

¹³ Voor de berekening van deze percentages werden de studenten aangaven niet te weten op welk niveau hun mentor geschoold was, niet meegenomen in de berekening.

	Door een mentor met een bachelor of hoger	Door mentor met een HBO5-diploma	Ik weet dit niet	Totaal
Fase 2	210	49	56	
Fase 3	298	61	85	
Fase 4	280	39	58	
Totaal	788 (69%)	149 (13,1%)	199 (17,5%)	1136

Tabel 8 Eindevaluatie

4.4. Autonoom werken

68% van de studenten geeft aan het gevoel te hebben autonoom te kunnen meedraaien tijdens de laatste stage. Hoe hoger de fase waarin de student zit, hoe vaker de student het gevoel heeft autonoom te kunnen meedraaien. Van de studenten in fase 2, denkt 50,8% autonoom te kunnen meedraaien; in fase 3 is dat 69,8%; en in fase 4 80,1%.

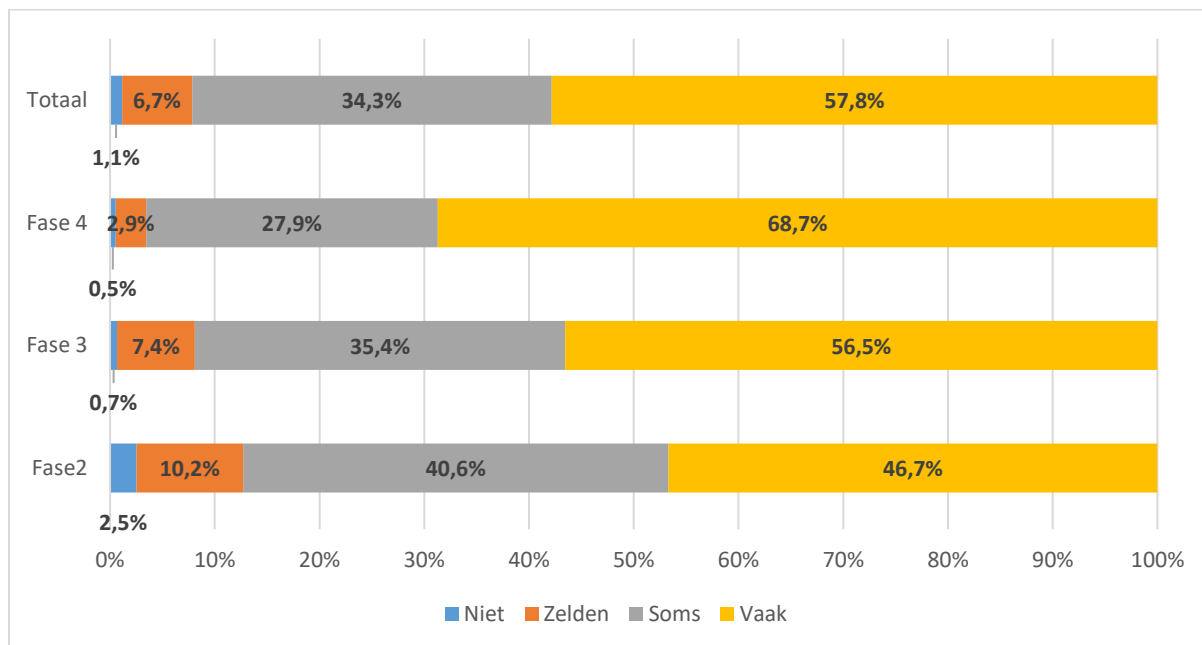
Hoe hoger de fase waarin de studenten zitten, hoe meer studenten aangeven autonoom te hebben moeten meedraaien. Zo geeft in fase 2 46,7% van de studenten aan vaak autonoom te hebben meedraaid tegenover 56,5% en 68,7% in de derde en vierde fase.

In totaal geeft 1,1% van de studenten niet autonoom te hebben meedraaid tijdens de laatste stage. Respectievelijk 6,7% en 34,3% zeggen dat zelden of soms gedaan te hebben. **57,8% zegt vaak autonoom mee te draaien.**

		Gevoel autonoom te kunnen werken	Gevoel niet autonoom te kunnen werken	Totaal
Fase 2	Niet	5	3	
	Zelden	9	23	
	Soms	55	73	
	Vaak	91	56	
	Totaal	160	155	

Fase 3	Niet	/	3
	Zelden	14	19
	Soms	100	57
	Vaak	196	55
	Totaal	310	134
Fase 4	Niet	1	1
	Zelden	8	3
	Soms	71	34
	Vaak	222	37
	Totaal	302	75
Totaal		772 (68%)	364 (32%)
			1136

Tabel 9 Autonomoem werken

Grafiek 5 Autonomoem werken (1)

Wat duidelijk uit de gegevens blijkt is dat bijna 47% van de studenten die nu in fase 2 zitten aangeven tijdens de laatste stage vaak autonomoem te hebben moeten meedraaien.

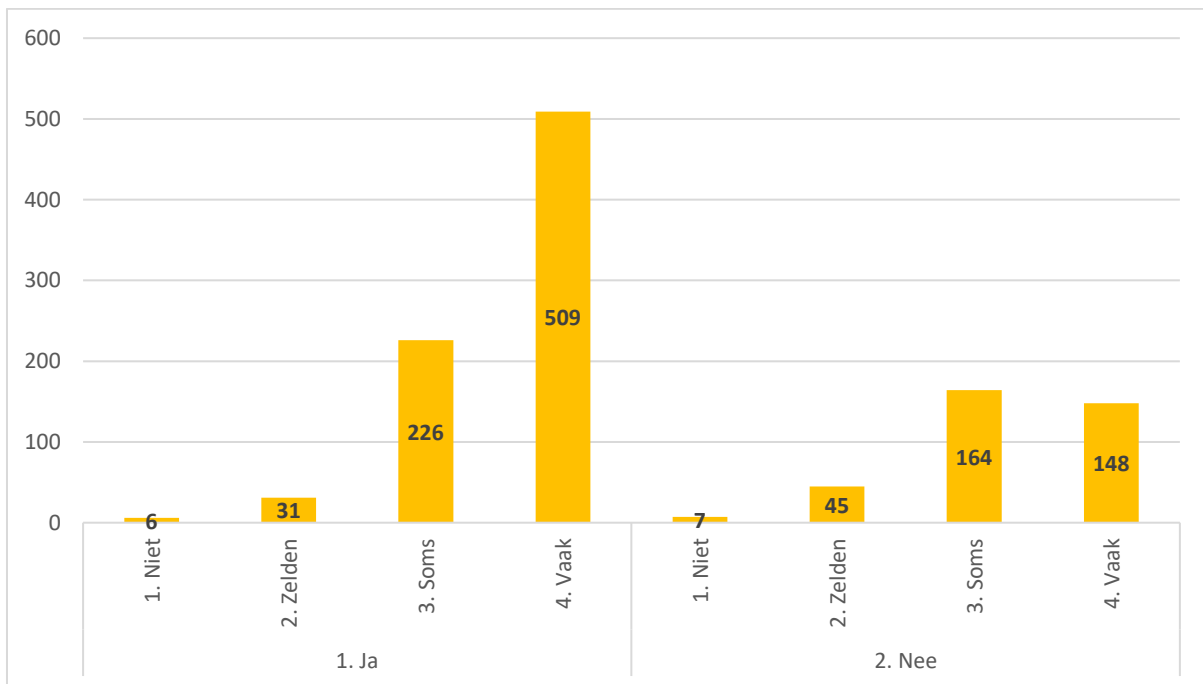

Studenten die het gevoel hebben autonoom te kunnen meedraaien, moeten in absolute cijfers vaker autonoom meedraaien dan studenten die aangeven dat niet te kunnen.

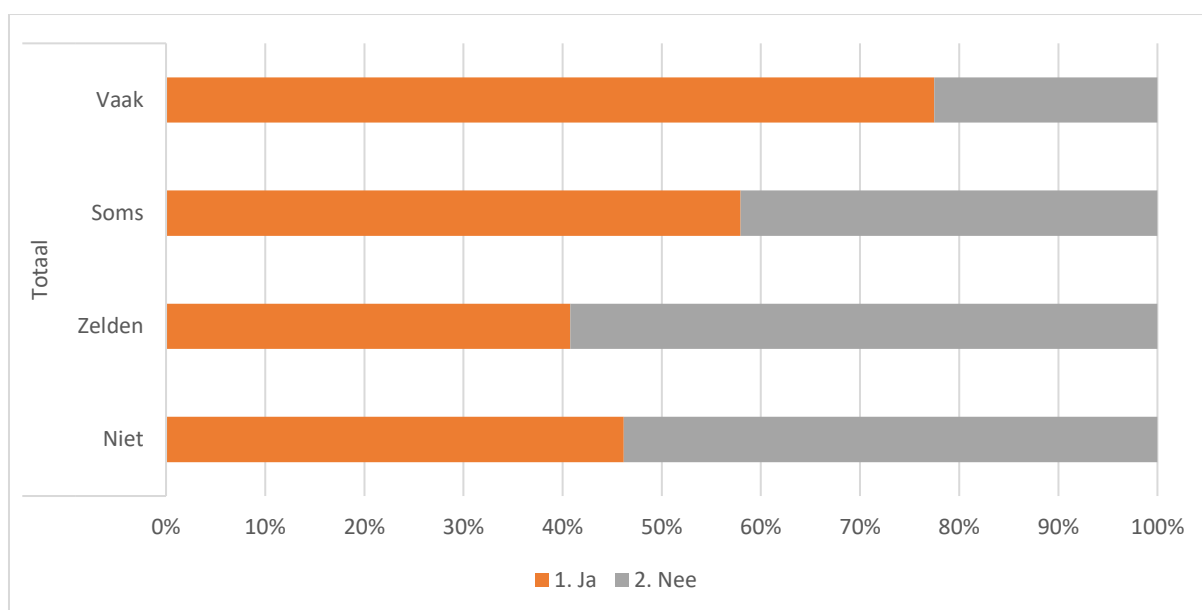
Studenten die vaak autonoom meedraaien, geven in 77,5% van de gevallen aan ook het gevoel te hebben dat kunnen. Van de studenten die soms autonoom meedraaien, gaf 57,9% aan het gevoel te hebben dat te kunnen. Van de studenten die zelden of niet autonoom meedraaien, geeft respectievelijk 40,8% en 46,2% aan het gevoel te hebben dit te kunnen.

In onderstaande grafieken kunnen volgende gegevens eveneens gevonden alsook meer gedetailleerde data per opleidingsfase.

Wanneer in de grafieken hiernavolgend 'Ja' staat, wordt hiermee bedoeld dat de student aangaf het gevoel te hebben autonoom te kunnen werken. Wanneer er 'Nee' staat, wordt bedoeld dat de student aangaf niet het gevoel te hebben autonoom te kunnen werken.

Grafiek 6 Autonoom werken (2)

Grafiek 7 Autonomoomeedraaien (3)

4.5. Invallen wegens ziekte, afwezigheid, personeelstekort ...

46,3% van de studenten geeft aan niet te hebben moeten invallen wegens ziekte of afwezigheid van vaste personeelsleden, een personeelstekort of andere redenen tijdens de laatste. Enkel in fase 2 geeft een meerderheid van de studenten aan dit niet te hebben moeten doen.

	Ja	Nee	Totaal
Fase 2	151	164	
Fase 3	258	186	
Fase 4	201	176	
Totaal	610 (53,7%)	526 (46,3%)	1136

Tabel 10 Invallen wegens ziekte, afwezigheid, personeelstekort ...

5. Analyse van de resultaten m.b.t. de financiële situatie

5.1. Studeren en werken

Van alle respondenten werken er 872 op een of andere wijze (als student, voltijds, deeltijds of als interimaris) tijdens hun studies. Van de studenten die hoogstens 25 zijn, werkt er 80,9%. Van de studenten ouder dan 25, werkt 30,1%.

	25 jaar of jonger	> 25 jaar	Totaal
Als student	829	/	
Voltijds	5	14	
Deeltijds	5	13	
Interimaris	5	1	
Totaal werkenden	844	28	872
Werkzoekenden	11	22	
Werkt niet	188	43	
Totaal niet-werkenden	199	65	264
Totaal	1043	93	1136

Tabel 11 Werken

Enkel de studenten die werken werden meegenomen in de resultaten die hierna volgen. Studenten die niet werkten konden in de bevraging de vragen die hier behandeld worden, niet invullen.

5.2. Redenen om te werken

De redenen waarom studenten werken zijn divers. Bij de studenten die 25 jaar of jonger zijn, zijn de voornaamste redenen om te werken: om de **vrijtijdsbesteding** te betalen

(64,8%), om te voorzien in het eigen **levensonderhoud** (45,6%) en om de **studiekosten** te betalen (29,7%).

Bij de studenten die ouder zijn dan 25, zijn de voornaamste redenen om te werken het voorzien in het eigen **levensonderhoud** (78,6%), het onderhouden van het **gezin** (60,7%) en het betalen van de **studiekosten** (42,9%).

	25 jaar of jonger	> 25 jaar	Totaal
Studiekosten	251 (29,7%)	12 (42,9%)	263 (30,2%)
Vrijtijdsbesteding	547 (64,8%)	5 (17,9%)	552 (63,3 %)
Eigen levensonderhoud	385 (45,6%)	22 (78,6%)	408 (46,8%)
Onderhouden van een gezin	11 (1,3%)	17 (60,7%)	38 (4,4%)
Sparen	31 (3,7%)	1 (3,6%)	33 (3,8%)
Andere	2 (0,2%)	0 (0%)	2 (0,2%)

Tabel 12 Redenen om te werken (1)

1/3^e van de studenten werkt louter om de eigen vrijtijdsbesteding te kunnen financieren. Drie op tien studenten werken om zowel de vrijtijdsbesteding en andere kosten (zoals studiekosten of het eigen levensonderhoud) te betalen. Bijna **35% van de studenten werkt om de studiekosten te betalen, te voorzien in het eigen levensonderhoud of het onderhouden van een gezin.**

	Totaal
Alleen vrijtijdsbesteding	293 (33,6%)
Vrijtijdsbesteding én een andere reden	259 (29,7%)
Alleen studiekosten, eigen levensonderhoud of onderhouden van een gezin	302 (34,6%)

Tabel 13 Redenen om te werken (2)

5.3. Combinatie werken studeren

5.3.1. Periode van moeilijkheden om te werken

797 van 872 studenten die werken (91,4%), zeggen moeilijkheden te ondervinden om hun (studenten)job uit te voeren. Van de studenten die werken en moeilijkheden ondervinden om hun job uit te oefenen, **ervaren de meeste studenten die moeilijkheden of enkel tijdens de stageperiode (68,9%) of gedurende het volledige academiejaar (30%)**. Er zijn amper studenten die aangeven enkel moeilijkheden te ondervinden tijdens de lesweken.

	Gedurende het volledige academiejaar	Tijdens de lesweken	Tijdens de stageperiode	Totaal
Fase 2	64	8	138	
Fase 3	89	/	230	
Fase 4	87	/	181	
Totaal	240 (30%)	8 (1%)	549 (68,9%)	797

Tabel 14 Periode van moeilijkheden (per fase)

5.3.2. Welke moeilijkheden?

De studenten die moeilijkheden ervaren om hun (studenten)job uit te voeren tijdens de stageperiode of lesweken, geven aan verschillende moeilijkheden te ondervinden.

De meest voorkomende moeilijkheid is de **(studenten)job die lijdt onder schoolwerk of de stage**, zowel bij studenten ouder als jonger dan 25 jaar (73%). Ook het **schoolwerk en de stage die lijden onder het uitvoeren van de (studenten)job** is een veel aangehaalde reden (38,8%), evenals financiële problemen.

	25 jaar of jonger	> 25 jaar	Totaal
Combinatie werk – stage	30 (3,9%)	3 (14,3%)	33 (4,1%)
Financiële problemen	189 (24,4%)	14 (66,7%)	203 (25,5%)

Fysieke of mentale gezondheid	6 (0,8%)	0 (0%)	6 (0,8%)
(Studenten)job lijdt onder school/stage	570 (73,5%)	11 (52,4%)	581 (73%)
School/stage lijdt onder (studenten)job	298 (38,5%)	11 (52,4%)	309 (38,8%)
Andere	11 (1,4%)	2 (9,5%)	13 (1,6%)

Tabel 15 Financiële moeilijkheden

5.4. Verwachte financiële moeilijkheden

Van de studenten die werken, geeft 31,3% aan momenteel financiële moeilijkheden te ondervinden. Van die groep verwacht 98,1% ook financiële moeilijkheden te ondervinden tijdens de vierde fase van de opleiding. Van de studenten die werken en momenteel geen financiële moeilijkheden ondervinden, verwacht 66,1% toch moeilijkheden te zullen ondervinden tijdens de vierde fase.

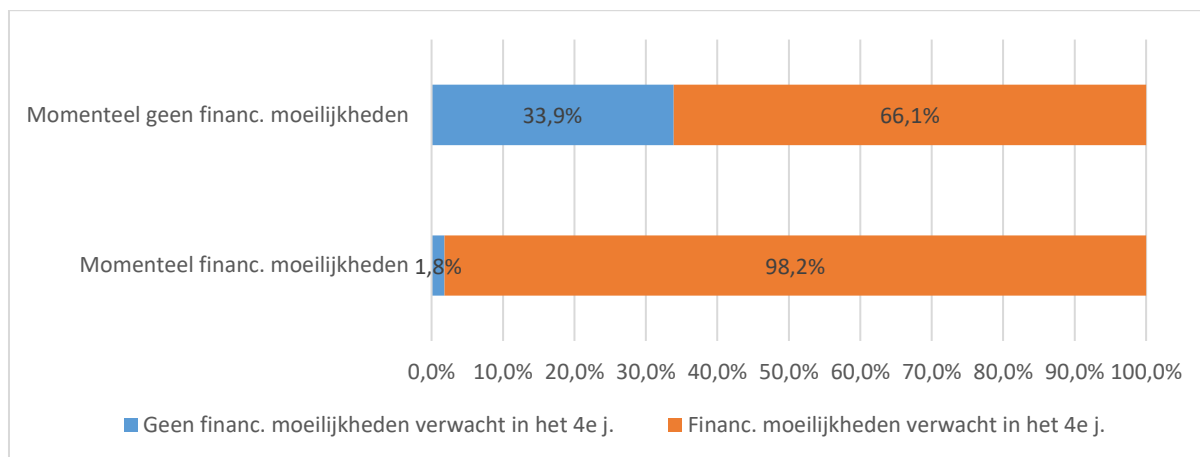
In totaal betekent dit dat **76,1% van de studenten verwacht financiële moeilijkheden te zullen ondervinden tijdens de vierde opleidingsfase.**

Bij de studenten die momenteel geen financiële moeilijkheden ondervindt, daalt het relatieve aandeel van studenten die verwachten financiële moeilijkheden te ondervinden in de vierde fase wel naarmate zij verder gevorderd zijn in de opleiding (van 72,9% over 63% tot 58,5% in respectievelijk de tweede, derde en vierde fase).

	Momenteel financ. moeilijkheden		Momenteel geen financ. moeilijkheden		Totaal
	Financ. moeil. in 4 ^e j. verwacht	Geen financ. moeil. in 4 ^e j. verwacht	Financ. moeil. in 4 ^e j. verwacht	Geen financ. moeil. in 4 ^e j. verwacht	
Fase 2	51	2	145	44	
Fase 3	101	2	155	91	

Fase 4	116	1	96	68	
Totaal	268 (30,7%)	5 (0,6%)	396 (45,4%)	203 (23,3%)	872

Tabel 16 Verwachte financiële moeilijkheden

Grafiek 8 Verwachte financiële moeilijkheden

Opvallend is dat ook **meer dan 65% van de studenten die nu geen financiële moeilijkheden te ondervinden, wel verwachten die te zullen ondervinden in de vierde fase**. Zoals aangegeven boven Tabel 18, daalt dat aandeel wel naarmate studenten verder in de opleiding zitten.

5.5. Vergoeding

5.5.1. Noodzaak

76% van de studenten meent dat een vergoeding noodzakelijk is om studie- of stagekosten te bekostigen in de vierde fase van de opleiding. In de verschillende opleidingsfase denkt in de tweede, derde en vierde fase respectievelijk 81,4%, 72,2% en 76,2% dat een vergoeding noodzakelijk is om studie- of stagekosten te kunnen bekostigen.

	Noodzakelijk	Niet noodzakelijk	Totaal
Fase 2	197	45	
Fase 3	252	97	
Fase 4	214	67	

Totaal	663 (76%)	209 (24%)	872
---------------	-----------	-----------	-----

Tabel 17 Nood aan een vergoeding

5.5.1.1. Studenten die momenteel (geen) financiële moeilijkheden ondervinden

Van de 273 respondenten die momenteel financiële moeilijkheden ondervinden, is 91,4% van mening dat een vergoeding noodzakelijk is. Onder de studenten die momenteel die moeilijkheden niet ondervinden, acht 68,8% een vergoeding noodzakelijk.

	Momenteel financ. moeilijkheden		Momenteel geen financ. moeilijkheden		Totaal
	Noodzakelijk	Niet noodzakelijk	Noodzakelijk	Niet noodzakelijk	
Fase 2	52	1	145	44	
Fase 3	93	10	159	87	
Fase 4	106	11	108	56	
Totaal	251 (28,8%)	22 (2,5%)	412 (47,2%)	187 (21,4%)	872

Tabel 18 Nood aan vergoeding en huidige financiële moeilijkheden

5.5.1.2. Studenten die verwachten (geen) financiële moeilijkheden te ondervinden in het vierde jaar

Bij de studenten die verwachten financiële moeilijkheden te ondervinden in het vierde jaar, denkt 88,7% dat een vergoeding noodzakelijk is. 35,6% van de studenten die verwacht geen financiële moeilijkheden te ondervinden in de vierde fase, acht een vergoeding toch noodzakelijk.

	Financ. moeilijkheden in 4 ^e j. verwacht		Geen moeilijkheden in 4 ^e j. verwacht		Totaal
	Noodzakelijk	Niet noodzakelijk	Noodzakelijk	Niet noodzakelijk	
Fase 2	177	19	20	26	
Fase 3	224	32	28	65	

Fase 4	188	24	26	43	
Totaal	589 (67,5%)	75 (8,6%)	74 (8,5%)	134 (15,4%)	872

Tabel 19 Nood aan vergoeding en verwachting over financiële moeilijkheden in fase 4

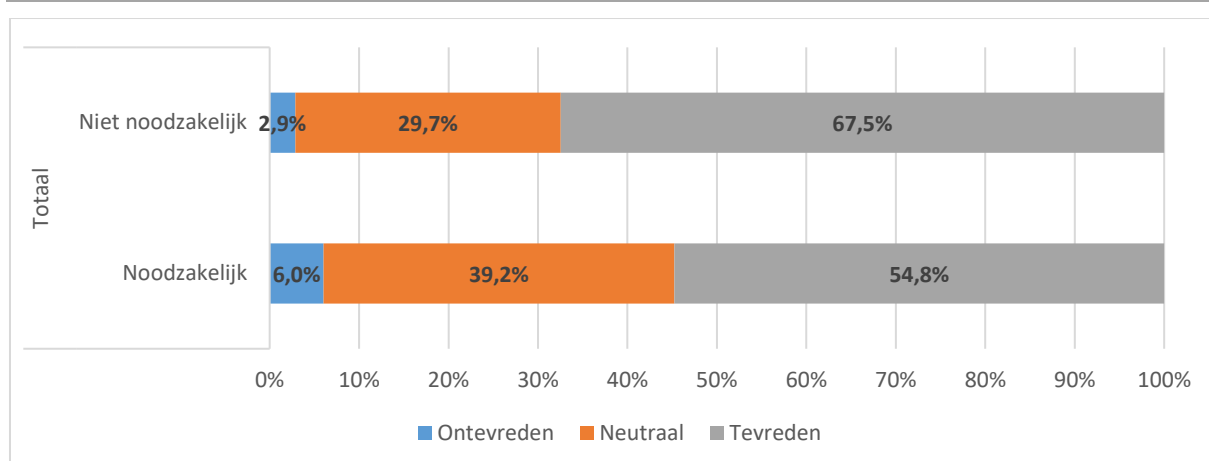
5.5.1.3. Studenten die (on)tevreden zijn over de begeleiding

Studenten die tevreden zijn over de begeleiding die zijn ontvangen hebben, geven in 72% van de gevallen aan dat een vergoeding noodzakelijk is. Onder studenten die ontevreden zijn over de ontvangen begeleiding, stijgt dit tot 87%.¹⁴ Hoe meer tevreden studenten zijn, hoe minder noodzakelijk zijn een vergoeding achten.

	Ontevreden		Neutraal		Tevreden		Totaal
	Noodzakelijk	Niet noodzakelijk	Noodzakelijk	Niet noodzakelijk	Noodzakelijk	Niet noodzakelijk	
Fase 2	12	2	72	9	113	34	
Fase 3	18	3	98	30	136	64	
Fase 4	10	1	90	23	114	43	
Totaal	40	6	260	62	363	141	872

Tabel 20 Nood aan vergoeding en tevredenheid over begeleiding

¹⁴ Bij studenten die neutraal staan tegenover de ontvangen begeleiding, meent 80,7% dat een vergoeding noodzakelijk is.

Grafiek 9 Nood aan vergoeding en tevredenheid over begeleiding

Enkel de studenten die aangaven dat een vergoeding noodzakelijk is voor hen, werden gevraagd aan te geven welke vorm een vergoeding zou moeten aannemen en wat de omvang zou moeten zijn van een maandelijkse financiële vergoeding.

5.5.2. Vorm

Wanneer de studenten gevraagd worden naar de vorm die een vergoeding zou moeten aannemen, **antwoordt 66,9% dat dit een financiële vergoeding moet zijn.** 2,6% zegt voordelen in natura te verkiezen 30,6% opteert voor een combinatie.

	Financ. verg.	Voordelen in natura	Beide	Totaal
Fase 2	138	2	57	
Fase 3	175	5	72	
Fase 4	130	10	74	
Totaal	443 (66,9%)	17 (2,6%)	203 (30,6%)	663

Tabel 21 Vorm van de vergoeding

5.5.3. Omvang

Gemiddeld genomen vragen studenten een vergoeding met een maandelijkse omvang van **€378, 51**.¹⁵ Meer dan de helft van de studenten (58,2%) verkiest een vergoeding die ligt tussen €150 en €450.

Wanneer enkel de student die een bedrag tussen €150 en €450 hebben aangeduid worden meegenomen in de berekening van het gemiddelde, dan daalt dit tot €354,71.

	Geen	< €150	€150 - €300	€300 - €450	€450 - €600	> €600	Totaal
Fase 2		12	56	54	42	33	
Fase 3	1	14	62	68	58	49	
Fase 4		21	78	65	27	23	
Totaal	1 (0,2%)	47 (7,1%)	196 (30%)	187 (28,2%)	127 (19,2%)	105 (15,8%)	663

Tabel 22 Omvang van de vergoeding

¹⁵ Voor de bedragen '< €150' en '> €600', werden €150 en €600 gebruikt om het gemiddelde te berekenen. Voor de andere bedragen, werd het gemiddelde van de grensbedragen gebruikt. Zo werd voor het interval '€150 - €300', €225 gebruikt om het gemiddelde te berekenen.